

Er beteckning 5511-30573-2017

Miljöprövningsdelegationen
Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

Remissyttrande – Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet på Tofta skjutfält

Region Gotland har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Försvarsmaktens ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet på Tofta skjutfält, Gotlands län.

Sammanfattning

Region Gotland välkomnar den återetablering av försvaret som nu sker på Gotland. Vid behandlingen av denna miljötillståndsansökan, efter avvägning mot andra allmänna och enskilda intressen, är det dock svårt att helt överblicka den sökta verksamhetens konsekvenser för bebyggelse och utveckling i anslutande områden till riksintresset Tofta skjutfält.

Region Gotland anser att tillstånd kan lämnas för hela eller delar av den sökta verksamheten om följande yrkanden beaktas.

- a) antal skjutdagar för de moment som innebär bullerstörningar hos boende över gällande riktvärden begränsas,

Besöksadress Visborgsallén 19

Postadress SE-621 81 Visby

Telefon +46 (0)498 26 90 00

E-post regiongotland@gotland.se

Bg 339-8328 **Pg** 18 97 50-3

Org nr 212000-0803

Webbplats www.gotland.se

- b) riktvärde för nyanläggning av skjutfält efterlevs, vilket innebär max. 90 dBC för skottbullen från artilleri och andra tunga vapen,
- c) verksamhet med skjutning med stridsvagn även begränsats i antal dagar, inte bara antalet skott,
- d) att det inom områden där nattsömnen är hotad ska de moment som innebär bullerstörningar hos boende över gällande riktvärden begränsas särskilt. Om detta inte är möjligt vid vissa bostäder ska villkor ställas på Försvarmakten att se till att ljudnivån inomhus är sådan att nattsömnen inte störs,
- e) de delar av tillståndet som har omgivningspåverkan utanför beskrivna influensområden för buller i Försvarmaktens nuvarande riksintressebeskrivning ska inte heller anses ha stöd av Försvarmaktens riksintresse på Tofta skjutfält,
- f) den ansökta verksamheten avseende skjutning med indirekt eld från skjutplatser utanför skjutfältet (artilleriöar) till nedslagsplats på skjutfältet inte ska ingå i tillståndet,
- g) det ställs villkor på Försvarmakten att kontinuerligt vidta bullerdämpande åtgärder, efter att en dokumenterad utredning bedömer åtgärder befogade och möjliga att genomföra, om och när klagomål inkommer,
- h) tillståndet ska ha vunnit laga kraft innan det får utnyttjas av Försvarmakten,
- i) de boende som kan anses drabbas av betydande olägenhet ska kompenseras,
- j) existerande byggrätter förblir opåverkade och att Försvarmakten där det kan anses föreligga betydande olägenhet bekostar fördyrande bulleråtgärder,
- k) antagna planprogram och påbörjade detaljplaner ska få fullföljas och att även i dessa fall ska Försvarmakten, där det kan anses föreligga betydande olägenhet, bekosta fördyrande bulleråtgärder, och
- l) idag bebyggda fastigheter utanför detaljplan ska det om det är lämpligt, oaktat den nu ansökta verksamheten på skjutfältet, kunna ske en bebyggelseutveckling. Även i dessa fall ska Försvarmakten, där det kan anses föreligga betydande olägenhet, bekosta fördyrande bulleråtgärder.
- m) att de av Teknikförvaltningen anförda punkterna, under rubriken *Övriga synpunkter*, ska finnas med som villkor i tillståndet.

- n) blyammunition ska ersättas med mindre farlig ammunition för övningar med målområde i Östersjön och inom skjutfältet. I det fall bly fortfarande ska användas bör det ske främst på skjutbana där blyet kan fastna i skjutvallar och därefter tas omhand.

En utveckling av motiven för Region Gotlands ställningstaganden och yrkanden följer av bifogat yttrande.

Bedömningen är att ansökan och miljökonsekvensbeskrivning lämnar många viktiga frågor obesvarade. Den nu ansökta militära verksamheten överskrider avsevärt gränserna för det utpekade influensområdet avseende buller för det militära riksintresseområdet Tofta skjutfält. Det kan befaras att den planerade verksamheten kommer att innebära stora inskränkningar i Region Gotlands planerade bebyggelseutveckling runt skjutfältet. Det är svårt utan bättre information, än den som har lämnats i ansökan, utan vidare godta att situationen i omvärlden motiverar dels de betydande olägenheter för människor och djur som blir direkt påverkade i sin pågående livssituation, dels de inskränkningar i Regionens planmonopol och enskildas egendomsrätt som den ansökta verksamheten kommer att innebära.

Bedömningen är att kvaliteten på ansökan, MKB och den samrådsprocess som föregått den nu kungjorda ansökan inte kan anses tillräcklig i förhållande till omfattningen och komplexiteten av den planerade verksamheten och den påverkan på det gotländska samhället som ett eventuellt miljötillstånd skulle innebära, både för Region Gotland och enskilda. Den sammantagna bilden av den sökta verksamhetens omfattning och konsekvenser är inte i handlingarna redovisade på ett sätt som är möjligt att förstå vidden av.

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen (MPD) inom Länsstyrelsen i Stockholm begärde 27 april yttrande från Region Gotland över ansökan och bilagor från Försvarsmakten gällande tillstånd till miljöfarlig verksamhet på Tofta skjutfält, Gotlands län, enligt 9 kap. miljöbalken.

Samrådstiden – i praktiken mindre än en månad – var för kort för att möjliggöra en berednings- och beslutsprocess på lokal nivå, en process som är en av grundbultarna i vårt lands styrelseskick.

Region Gotland medgavs efter begäran förlängd samrådstid till 29 juni 2018, vilket var två månader kortare än begärt. Regionstyrelsen betonar i en skrivelse till Miljöprövningsdelegationen den 18 maj att konsekvenserna av de verksamheter som planeras äga rum på övningsfältet bedöms vara en av de större frågorna i nutid för det gotländska samhället och att frågan därför måste ges chans att bli väl genomlyst och förankrad i det gotländska samhället.

Eftersom önskemålen inte tillgodosågs kan regionstyrelsen konstatera att grundläggande demokratiprinciper åsidosatts. Region Gotland har som redan nämnts ett ansvar att tala för alla medborgare, inkluderat näringsidkare,

fastighetsägare, djurhållare med flera grupper som kommer påverkas av verksamheten.

Försvarsmakten ansöker om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. Försvarsmakten avser att bedriva fortsatt och utökad skjut- och övningsverksamhet på Tofta skjutfält inom fastigheterna Tofta Skjutfält 1:2, Västerhejde Skjutfält 1:2, Stenkumla Lilla Holme 1:27 m.fl. i Gotlands kommun.

Ansökan omfattar en årlig maximal totalram av 220 skjutdagar per år för lös och skarp finkalibrig ammunition i fält och på skjutbana, grovkalibrig skarp ammunition, handgranater, spräng- och markeringsladdningar och minor fritt i fält.

Ansökan omfattar också skjutning med indirekt eld från skjutplatser utanför skjutfältet (artilleriöar) på fastigheterna Hogrän Allvide 1:23>2 och 3, Akeback Bäcks 1:26> 2, Akeback Glammunds 1:14>1, Vall Bjärs 1:8>1 och Källunge Säggeby 1:9> 4.

I ansökan ingår en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Enligt ansökan består miljöpåverkan från verksamheten i huvudsak av buller.

Regionstyrelsens yttrande

Region Gotland har visat stor förståelse och respekt för det allvarliga i den nuvarande situationen och har därför också tagit ett stort ansvar, både i den bygglovsprocess, som syftade till att förse den nya stridsgrupp Gotland, numera P18, med de lokaler som verksamheten behöver och, inte minst, i den nu pågående tillståndprocessen. Genom att Region Gotland tog tillbaka sitt överklagande av det nu gällande tillståndet, som av okänd anledning inte tycktes kunna avgöras på annat sätt, tog Region Gotland ett stort ansvar för att underlätta igångsättandet av den nu pågående tillståndprocessen.

Region Gotlands hållning har genom hela tillståndprocessen varit densamma. Avsikten med återtagande av Region Gotlands överklagande av det nu gällande miljötillståndet var att *"...underlätta processen av en ny ansökan och ett nytt miljötillstånd, inte att göra avkall på de synpunkter Region Gotland framförde i överklagandet av det nuvarande miljötillståndet."*

Tofta skjutfält har idag status som militärt skjutfält med ett gällande miljötillstånd. Bedömningen är att nu aktuell ansökan avsevärt överskrider gränserna för det utpekade influensområdet avseende buller för det militära riksintresseområdet Tofta skjutfält, som i huvudsak visar gränserna för den tillåtna bullerutbredningen enligt det nu gällande miljötillståndet.

Den aktuella frågan i dagsläget handlar inte om ett ja eller ett nej till ett militärt skjutfält. Frågan för dagen är om Region Gotland anser att den utökning av verksamheten som Försvarsmakten nu söker tillstånd för kan anses rimlig och motiverad i förhållande till den påverkan och de inskränkningar som den ansökta militära verksamheten på och utanför Tofta skjutfält kommer att medföra för Region Gotland, markägare, boende, verksamhetsutövare och djur i närområdet, och på övriga delar av Gotland?

Verksamhetens omfattning

Försvarsmakten yrkar på 220 skjutdagar (= dygn) per år men med en begränsning av verksamhet fritt i fält i definierade områdena Norr och Syd till en ram av 170 skjutdagar per år.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) anser att verksamheten kan komma att innebära omfattande störningar för kringboende. I ansökan har information om hur ofta boende kan bli störda av buller över riktvärden i olika områden inte kunnat återfinnas (däremot hur många boende som störs av olika övningar).

I svar nr 4 till MPD:s föreläggande om komplettering anges att för finkalibrig verksamhet är det endast skjutning på skjutbana som inte förväntas beröra boende med över 65 dBA, för redovisade sju exempel. För grovkalibrig verksamhet är det nio av nitton redovisade exempel som inte förväntas beröra boende med över 95 dBC.

Antal skjutdagar för de moment som innebär bullerstörningar hos boende över gällande riktvärden bör därför begränsas kraftigt.

- a) *Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att antal skjutdagar för de moment som innebär bullerstörningar hos boende över gällande riktvärden begränsas kraftigt.*

Det bör även övervägas att eftersträva 90 dBC för skottbuller från artilleri och andra tunga vapen i enlighet med riktvärde för nyanläggning av skjutfält.

- b) *Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att riktvärde för nyanläggning av skjutfält efterlevs, vilket innebär max. 90 dBC för skottbuller från artilleri och andra tunga vapen.*

Begränsningar har skett av verksamhet med indirekt eld med Archer, max 65 dagar per år, vilket ändå är mycket med tanke på att många kommer att störas av mycket höga ljudnivåer vid ett stort antal tillfällen.

Verksamhet med skjutning med stridsvagn har begränsats i antal skott men inte antal dagar vilket är en brist.

- c) *Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att verksamhet med skjutning med stridsvagn även begränsats i antal dagar, inte bara antalet skott.*

Ytterligare vapenslag har likaså begränsats i antal dagar. Det har inte kunnat utläsas i vilken omfattning samverkan sker av dessa övningar för att minska totalt antal dagar med mycket hög bullerpåverkan.

Relativt omfattande antal nätter föreslås för skjutverksamhet. Det är viktigt att inte nattsömn blir störd för närboende. Här bör de moment som innebär bullerstörningar hos boende över gällande riktvärden därför begränsas särskilt.

Om detta inte är möjligt vid vissa bostäder bör krav ställas på försvarsmakten att åtminstone se till att ljudnivån inomhus är sådan att sömn inte störs.

- d) *Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att det inom områden där nattsömnen är hotad ska de moment som innebär bullerstörningar hos boende över gällande riktvärden begränsas särskilt. Om detta inte är möjligt vid vissa bostäder ska villkor ställas på Försvarsmakten att se till att ljudnivån inomhus är sådan att nattsömnen inte störs.*

Det är positivt att uppehåll för skjut- samt sprängverksamhet görs under sommaren (fr o m måndagen midsommarveckan till och med 1 augusti). 20 verksamhetsdagar kommer dock att kvarstå med främst skjutning på skjutbanan. Detta bör dock kunna accepteras då skjutning här enligt lämnade uppgifter inte kommer att orsaka buller över riktvärden hos närboende.

Försvarsmaktens riksintresse på Tofta skjutfält

Region Gotlands anser att Försvarsmakten för närvarande inte kan hävda ett större influensområde, avseende buller från skjutfältet, till det utpekade området av riksintresse än det som idag finns utpekade i Försvarsmaktens egna redovisningar. Bedömningen är därför att det nu ansökta tillståndet saknar stöd i det av Försvarsmaktens utpekade område av riksintresse för totalförsvaret.

För att riksintresseverktyget i miljöbalken ska kunna anses meningsfullt är det Region Gotlands bedömning att det kan användas som ett förutsägbart och långsiktigt hållbart planeringsinstrument på den lokala nivån. Region Gotland anser därför med respekt för att riksintresseverktyget som sådant att det inte kan anses rättssäkert att försvarsmaktens influensområden för bullerutbredning från Tofta skjutfält, utan en föregående process, från den ena dagen till den andra kan utvidgas i princip utan begränsning. Om riksintresselagstiftningen kan tillåtas att bli tolkad på det sättet är det Region Gotlands bedömning att riksintresseverktyget, åtminstone avseende totalförsvaret, har spelat ut sin roll i den nuvarande lagstiftningen.

- e) *Region Gotland yrkar att de delar av tillståndet som har omgivningspåverkan utanför beskrivna influensområden för buller i Försvarsmaktens nuvarande riksintressebeskrivning inte heller ska anses ha stöd av Försvarsmaktens riksintresse på Tofta skjutfält.*

Verksamhet utanför skjutfältet

Försvarsmakten har i komplettering nr 2 specificerat sex olika områden utanför Tofta skjutfält som ingår i tillståndsansökan avseende skjutning med indirekt eld från skjutplatser utanför skjutfältet (artilleriöar) och till nedslagsplats på skjutfältet. Vad som kan förstås av redovisade kartor så är det stora områden, där det finns många bostäder, som utsätts för mycket höga ljudnivåer. Det är nödvändigt att denna typ av verksamhet begränsas kraftigt på varje plats vad gäller antal tillfällen och inte enbart antal skott som försvarsmakten har åtagit sig. Som villkor har enbart angetts en ram av maximalt 65 dagar/år som förmodas avse skjutning med indirekt eld i sin helhet.

Det kan även ifrågasättas om denna typ av verksamhet överhuvudtaget skall ingå i tillståndet. Förutom det höga bullret bör det finnas oro hos boende för att nedslag ska felberäknas och ske utanför skjutfältet. Antalet bostäder i respektive område, utanför skjutfältet, som kommer att utsättas för höga ljudnivåer (över riktvärde) har inte beräknats.

- f) *Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att den ansökta verksamheten avseende skjutning med indirekt eld från skjutplatser utanför skjutfältet (artilleriöar) till nedslagsplats på skjutfältet inte ska ingå i tillståndet.*

Verksamhet och skjutning med stridsflyg, helikopter samt verksamhet med målflyg är moment som även dessa bedrivs utanför skjutfältet och som innebär en störning för ett mycket stort antal boende. Denna typ av verksamhet bör därför få förekomma i så liten utsträckning som möjligt.

Det har inte kunnat återfinnas beräkning av hur många bostäder som kommer att utsättas för höga ljudnivåer (över riktvärde) från flyg m.m.

Åtgärder för att minska bullerstörningar

Det är positivt att särskilda åtgärder utförs för att minska ljudutbredningen, såsom vall vid fast handgranatbana samt skjuthall vid skjutavstånd 300 m vid skjutbanan. Liknande åtgärder bör kunna utföras vid fler övningsplatser.

- g) *Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att det ställs villkor på Försvarsmakten att kontinuerligt vidta bullerdämpande åtgärder, efter att en dokumenterad utredning bedömer åtgärder befogade och möjliga att genomföra, om och när klagomål inkommer.*

Omedelbar rätt att utnyttja lämnat tillstånd

Region Gotland anser att det inte är acceptabelt att Försvarsmakten ska tillåtas att börja utnyttja ett eventuellt beslut om tillstånd innan det har vunnit laga kraft.

Region Gotland har dålig erfarenhet av att överklagade beslut har blivit liggande utan åtgärd hos högsta instans, d.v.s. Regeringen, samtidigt som det icke laga kraftvunna beslutet har kunnat utnyttjas fullt ut. Det syftas i det här fallet på det nu gällande miljötillståndet för den militära övningsverksamheten på Tofta skjutfält. Bedömningen är att risken är överhängande att även ett beslut om tillstånd även i detta fall blir liggande utan att den högsta instansen tar sitt ansvar fullt ut. Om kravet är att ett eventuellt lämnat tillstånd ska vinna laga kraft innan det kan utnyttjas av Försvarsmakten är bedömningen att detta skulle påskynda hanteringen i alla instanser att komma fram till ett lagakraftvunnet beslut. Detta skulle skapa större klarhet och rättssäkerhet för alla inblandade parter.

- h) *Region Gotland yrkar att, om tillstånd lämnas, ska tillståndet ha vunnit laga kraft innan det får utnyttjas av Försvarsmakten.*

Försvarsmakten har en stark ställning i lagstiftningen

Det råder inget tvivel om att Försvarsmakten har en stark ställning i lagstiftningen, vilket på många sätt är naturligt. Det innebär dock inte att Försvarsmakten har en oinskränkt rätt att i alla lägen gå före alla andra allmänna och enskilda intressen. Bedömningen är att den planerade militära övningsverksamheten på Tofta skjutfält är så pass omfattande att om det är nödvändigt att meddela tillstånd för den nu ansökta verksamheten bör det vara Regeringen som fattar och tar ansvar för ett sådant beslut. Den nu aktuella ansökan bör därför inte lämnas endast åt Miljöprövningsdelegationen att avgöra.

Bedömningen är att kvaliteten på ansökan, MKB och den samrådsprocess som föregått den nu kungjorda ansökan inte kan anses tillräcklig i förhållande till omfattningen och komplexiteten av den planerade verksamheten och den påverkan på det gotländska samhället som ett eventuellt miljötillstånd skulle innebära, både för Region Gotland och enskilda. Den sammantagna bilden av den sökta verksamhetens omfattning och konsekvenser är inte i handlingarna redovisade på ett sätt som är möjlig att förstå vidden av. Bedömningen är att handlingarna inte nämnvärt har förbättrats efter den tidigare kompletteringsremissen. Från Regionens yttrande i kompletteringsremissen framgår bl.a. att:

”Det utlämnade kartmaterialet har överlag en för dålig detaljeringsgrad och upplösning för att fungera som tillförlitliga bedömningsunderlag. Det är även svårt att jämföra kartor som redovisar boende/bebyggelse med exempelvis bullerkartorna.”

”I underlaget ges inte en samlad bild av hur bullerbilden i olika delar av området kommer att variera över året.”

”Antalet ansökta skjutdagar framgår, men hur många gånger per år som bullernivåerna kommer att överskrida rekommenderade riktvärden för buller för boende på olika platser runt skjutfältet inom de bullerutsatta områdena framgår inte.”

Av Region Gotlands yttrande framgår vidare att:

”Det är inte redovisat någon bedömning av vad som kan anses vara ett acceptabelt antal överskridanden vid olika tidpunkter på dygnet av aktuella riktvärden för olika bullerkällor.”

”Det finns även frågetecken kring redovisningen av antalet boende inom de bullerutsatta områdena runt skjutfältet.”

”Bedömningen är att det kan finnas fritidsbostadshus där ingen är mantalskriven, men där människor ändå bor, både sommartid och under andra delar av året.”

”Bedömningen är även att redovisningen av den ansökta verksamhetens påverkan på samhällsplaneringen bör preciseras.”

I kompletteringsremissen efterfrågade Region Gotland även en redovisning av ”...hur många gånger per år som bullernivåerna kommer att överskrida rekommenderade riktvärden för buller för boende på olika platser runt

skjutfältet inom de bullerutsatta områdena framgår inte. Om detta inte går att exakt beskriva bör ändå ett statistiskt säkerställt underlag som visar detta kunna tas fram genom datasimulering.”

En sådan redovisning har inte tagits fram. Den kritik som Regionen framfördes i samband med kompletteringsremissen kvarstår således.

Betydande olägenhet

Bedömningen är att den ansökta verksamheten kommer att innebära betydande olägenhet i form av buller inom redan antagna detaljplaner. Den kommer även att innebära betydande olägenhet för många andra boende runt Tofta skjutfält och runt de planerade s.k. ”artilleriöarna” utanför skjutfältet.

- i) Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att de boende som kan anses drabbas av betydande olägenhet ska kompenseras av Försvarmakten.*

Det är inte bara boende som kommer att utsättas för buller. Inom bullerutsatta områdena finns även skola, förskola och andra dagverksamheter. I de utsatta områdena finns även djurhållare med både tillståndspliktiga och ej tillståndspliktiga verksamheter. Försvarmakten anger att hänsyn ska tas till djurhållning. Region Gotland ställer sig frågande till hur Försvarmakten definierar ”djurhållning”, rör det som större djurbesättningar i lantbruksverksamhet eller kommer hänsyn även tas till exempelvis hästhållning eller mindre djurbestand som hålls i hobbyverksamhet? Upplysningsvis kan nämnas att Gotland är landets hästtätaste län. Det pågår hästverksamhet i form av hobbyridning, men också i verksamheter i form av ridskolor. Med detta exempel vill Region Gotland påminna om att även detta ska beaktas i den aktuella prövningen.

Inskränkningar i möjligheten att använda marken inom bullerutsatta områden

Det är även högst sannolikt att det kommer att ske inskränkningar i hur marken inom de bullerutsatta områdena utanför skjutfältet kommer att kunna användas om Försvarmakten får tillstånd för den ansökta verksamheten. Planerad bebyggelseutveckling norr, söder och öster om skjutfältet, och möjligen även runt andra skjutplatser utanför skjutfältet kommer att påverkas.

Regionen har fått tydliga indikationer på detta genom att Försvarmakten numer regelmässigt överklagar Regionens beslut om bygglov inom de områden som enligt Försvarmakten, med utgångspunkt från det nu gällande tillståndet, idag inte är bullerutsatta, men som enligt den i ärendet framtagna MKB:n kommer att ligga inom bullerutsatta områden om tillstånd lämnas för den nu ansökta verksamheten.

Försvarmakten har dock inte redovisat hela vidden av den påverkan den ansökta verksamheten kommer att få på samhällsutvecklingen i termer av inskränkningar i bebyggelseutvecklingen, vilket tvingar Regionen att befara det värsta, d.v.s. att Försvarmakten kommer att avstyrka ny bebyggelse inom de områden som av de i MKB:n redovisade bullersnariorna för de olika ansökta bullermomenten.

En högst relevant fråga att ta ställning till nu, för Region Gotland och Miljöprövningsdelegationen, MPD, och de eventuellt senare överprövande instanserna, är om den ansökta verksamheten verkligen kan anses rymmas inom Tofta skjutfält.

Är Tofta skjutfält tillräckligt stort för den planerade och ansökta verksamheten? Uppenbart är att den ansökta verksamheten på skjutfältet inte rymms inom skjutfältets egna gränser. Detta var en gång Region Gotlands hållning i den frågan.

Regionen Gotland överklagade 2009 det nu gällande miljötillståndet med grunden att den då ansökta verksamheten på skjutfältet inte rymdes inom skjutfältets egna gränser. Den ståndpunkten övergavs dock, menar många, när Regionen 2016 drog tillbaka sitt överklagande och därmed öppnade upp för den ansökan som nu är aktuella att ta ställning till.

Av Region Gotlands beslut att återta Regionens överklagande av det nu gällande miljötillståndet framgår dock att detta i första hand gjordes i avsikt att:

”...underlätta processen av en ny ansökan och ett nytt miljötillstånd, inte att göra avkall på de synpunkter Region Gotland framförde i överklagandet av det nuvarande miljötillståndet.”

Den nu ansökta verksamheten med avseende på buller, betydande olägenhet, kan troligen, i formell mening, inte anses innebära avvikelser från någon planbestämmelse i förekommande detaljplaner runt skjutfältet. Region Gotland förutsätter dock att byggrätter inom förekommande detaljplaner inte är hotade av den nu ansökta verksamheten. Om tillstånd ändå lämnas för yrkar Region Gotland att:

- j) existerande byggrätter förblir opåverkade och att Försvarmakten där det kan anses föreligga betydande olägenhet bekostar fördyrande bulleråtgärder,*
- k) antagna planprogram och påbörjade detaljplaner ska kunna fullföljas och att även i dessa fall ska Försvarmakten, där det kan anses föreligga betydande olägenhet, bekosta fördyrande bulleråtgärder, och*
- l) idag bebyggda fastigheter utanför detaljplan ska det om det är lämpligt, oaktat den nu ansökta verksamheten på skjutfältet, kunna ske en bebyggelseutveckling. Även i dessa fall ska Försvarmakten, där det kan anses föreligga betydande olägenhet, bekosta fördyrande bulleråtgärder.*

Övriga synpunkter

Tekniska nämnden

Tekniska nämndens har genom Teknikförvaltningen, TKF, framfört att följande områden ännu saknas eller behöver förtydligas i tillståndsansökan:

1. Påverkan från verksamheten på grund- och dag-, yt- och havsvatten

- Gotlands naturliga vattenförsörjning är mycket känslig för föroreningar och för stora uttag.
- Region Gotland vidtar flera åtgärder för att klara vattenförsörjningen för Gotlands medborgare, där förutom grundvatten även yt- och havsvatten används.
- Det framgår inte hur Försvarsmakten ska bedriva verksamheten så att grund-, dag-, yt- och havsvatten inte påverkas negativt för både nuvarande och kommande generationer.

2. Kemikaliehantering

- Kemikaliehanteringen behöver beskrivas mer omfattande, tex mängder, användningsområde, förvaring, risker och alla kemikalier som kommer att användas behöver inkluderas.

3. Påverkan från metaller m.m. i ammunitionsavfall

- I den ammunition som kommer att användas beskrivs mängder av ingående metaller, tex bly och koppar, som kommer att användas samt tillföras mark och vatten. Däremot saknas en tydlig utförlig bedömning av den långsiktiga påverkan på människa, djur, och växter m.m. Bly är klassat som ett utfasningsämne på grund av att det är ett cancerframkallande och reproduktionstoxiskt ämne och är miljöfarligt med långtidseffekter.
- I samband med skjutningen förbrukas även ett stort antal ”plastpluggar” som pulveriseras vid explosionerna. Detta ger upphov till mikroplaster i naturen. Dessa saknar beskrivning hur de ska hanteras, både på lång och kort sikt samt hur alternativa ämnen och material ska tas fram.

4. Avfallshantering

Avfallshanteringen är enkelt beskriven och den bör beskrivas mer utförligt utifrån hur man kan enligt avfallstrappans prioriteringar tänker:

- minimera,
- återanvända,
- återvinna,
- energiutvinna samt
- deponera (lämna för deponering) sitt avfall.

Hushållsavfall omhändertas av Region Gotland medan verksamhetsavfall skall lämnas till godkänd privat avfallsentreprenör.

- n) Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att de ovan anförda punkterna från Teknikförvaltningen finns med som villkor i tillståndet.*

Räddningstjänsten

Genom Teknikförvaltningen har Räddningstjänstens meddelat att de inte har något att tillföra i ärendet.

Miljö- och hälsoskydds nämnden

I Region Gotlands samlade yttrande har också Miljö- och hälsoskydds nämnden lämnat bidrag. Miljö- och hälsoskydds nämnden har även yttrat sig med eget yttrande. Nedan redovisas ytterligare några synpunkter från MHN som har genererat ytterligare ett par yrkanden i detta yttrande.

Användningen av blyammunition

I komplettering nr 1 redovisas bl.a. att 650 kg bly/år hamnar inom målområde i Östersjön, ca 0,325 kg av dessa bedöms vittra per år. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att 1 500 kg bly/år sprids inom skjutfältet. Det är inte långsiktigt hållbart att utföra övningar som ytterligare belastar Östersjön samt känslig mark med farliga ämnen. Det bör vara möjligt att ersätta blyammunition med mindre farlig ammunition för denna typ av övningar. I det fall bly fortfarande ska användas bör det ske främst på skjutbana där blyet kan fastna i skjutvallar och därefter tas omhand.

- o) Region Gotland yrkar, om tillstånd lämnas, att blyammunition ska ersättas med mindre farlig ammunition för övningar med målområde i Östersjön och inom skjutfältet. I det fall bly fortfarande ska användas bör det ske främst på skjutbana där blyet kan fastna i skjutvallar och därefter tas omhand.*

Regionstyrelsen

Meit Fohlin
ordförande

Peter Lindvall
regiondirektör